

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ ИНСТИТУТ ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	
Издание №	дата 201 г.
Водещ № 14	дата 08.01.2020
Сед. № 1113, Б. п. Пловдивски прасол № 89, стр. 17 Тел: 02/57928103; факс: 02/316 21 01	

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.и.н. Тодор Петров Петров,

на дисертационния труд на доц. д-р Румен Василев Караганев на тема „Международната Дунавска комисия и България 1919–1940 г. (с продължение до 1944 г.)”, представен за придобиване на научната степен „доктор на историческите науки” в област на висшето образование 2. „Хуманитарни науки”, професионално направление 2.2. „История и археология”, научна специалност „История на България”, шифър 05.03.06

Дисертацията на доц. Румен Караганев е посветена на недостатъчно разработен у нас проблем, а именно – участието на България в Международната дунавска комисия (МДК) и тясно свързаната с предмета на нейната дейност р. Дунав през периода 1919–1940 г. По-конкретно хронологичните рамки на труда обхващат периода от подписването от България на Ньойския договор през ноември 1919 г. и влизането в сила на неговите клаузи (в това число и за корабоплаването по реката), до последната сесия на МДК през 1940 г., но на практика времевият обхват на темата е удължен от автора до 1944 г., т. е. до последвалата през същата година сесия на новия вариант на Комисията.

До написването на дисертацията само отделни страни на третирания въпрос са били обект на откъслечно внимание в българската историография, а направените изследвания (доколкото изобщо ги има), далеч не изчерпват неговата същност и съдържание. Липсата на задълбочени изследвания по темата, както и необходимостта от извличане на поуките от натрупания опит и запознаването с него предопределят и целта на труда, фиксирана на неговите с. 31-32, а именно – „съсредоточаване в причинно-следствените търсения по отношение на широката палитра от политически проявленния на МДК/ България в международен план, както и двуизмерно с оглед на корелациите Царството/ МДК и Царството/ Дунав“. В този

смисъл съдържанието на дисертацията съответства на предварително зададената тема и нейната цел, която е изпълнена от докторанта.

Дисертационният труд е разработен и структуриран съобразно изискванията на проблемно-хронологичния подход, което е позволило на доц. Караганев да представи проблемите в дълбочина и в ширина, както и да избегне евентуалните повторения. Същевременно избраната от докторанта с оглед постигането на поставената цел методика е успешно приложена и способства за нейното постигане.

Дисертацията е в общ обем от 426 страници и се състои от въведение, две глави със съответните параграфи, представени хронологично, но и проблемно, съобразно с възприетата методика, и заключение. В края на труда е приложен списък на ползваната библиография. Неделима част от научната разработка са също приложенията – хронологична таблица на значимите събития по темата, речник на използваната специфична терминология и две издирени от автора и факсимилно представени карти.

Според списъка на изворите и литературата, включен в библиографията към дисертацията, авторът е използвал документи и материали от 17 архивни фонда. Те са съхранявани в хранилищата на ЦДА, НА-БАН и ДА-Русе. Количеството и на останалите извори – изследвания (т.е. монографии, студии и статии в периодичния печат, сборници), публикувани документи, дневници и спомени (включително и на чужди езици), също отговарят на изискванията за написването на подобен дисертационен труд. При това докторантът е не само запознат със съществуващите изследвания по темата, но и ги използва критично и безпристрастно. В същото време представените от него в дисертацията факти и сведения са достоверни, като голяма част от тях се въвеждат за пръв път в научна разработка или пък са слабо познати и почти неизползвани до момента. Тук следва да се има предвид и фактът, че тематиката на дисертационния труд няма нищо общо с

предишните научни занимания на докторанта, което е видно от предоставения от него списък на досегашните му научни публикации.

По-важните достойнства на предложения за рецензиране дисертационен труд могат да се формулират по следния начин.

– Представени са и детайлно са анализирани клаузите на Ньойския договор относно мястото, задълженията и правата на България в Дунавската речна система;

– Изяснени са същността и задачите на МДК като институция, регулираща навигацията по р. Дунав след Първата световна война. Проучена е нейната структура, цели и функции, уточнен е съставът ѝ, който по различни причини непрестанно се променя през годините на нейното съществуване. Принос на докторанта е също разкриването на дейността ѝ, както и значението ѝ като регулиращ орган в дунавското речно пространство;

– Показано е участието на България в международната конференция в Париж през 1920–1921 г., свикана във връзка с изготвянето на споразумителния документ между държавите от МДК за корабоплаването по реката – Окончателния статут на Дунава, българската позиция и предложения по време на форума, приетите на конференцията документи и решения;

– Осветлена е позицията на България по отношение на р. Дунав, участието ѝ ролята на страната в МДК и разкрилите се възможности да се възползва с предимство от по-благоприятни икономически условия благодарение на членството си в Комисията. Изследвано е не само отношението на българската централна власт, но и на съпричастните към дунавската речна проблематика родни институции, позицията им по въпроса, съществуващите сред обществото нагласи и постигнатите придобивки и предимства за страната;

– Проследена е промяната в международните отношения през разглеждания период и въздействието им върху дейността на МДК. Представена е видоизменената конфигурация на дунавското речно

пространство (фиксирана под формата на така нар. Временна спогодба) от септември 1940 г. и наложена от Германия, отраженията и последствията върху отделните страни и България;

– Разкрита е взаимовръзката между събитията, съпътстващи провеждането на конференцията по Временните правила през 1940 г., връщането на Южна Добруджа от Румъния и приобщаването ѝ към България;

– Извършени са терминологични и фактологични уточнения и допълнения, коригирани са и са добавени нови сведения за различни проблеми и събития. Разкрити са неизвестни или слабо познати имена на лица, свързани с темата, датирани са и са уточнени събития и факти. Достоянство на дисертацията е също, че е изградена върху широка основа от извори, търпеливо издирени, анализирани и интерпретирани от докторанта, който ги е поднесъл умело в своето изложение.

Резултатите от извършените в дисертационния труд изследвания са изцяло лично дело на доц. Караганев. Те се основават на задълбочено познаване на изворовата база и са израз на осъществените от него анализи, интерпретации и обобщения, очертават постигнатите приноси и съдействат за разширяването на знанията за една неразкрита до момента на написването на дисертацията страница от родната история. Резултатите от разработката ще допринесат за обогатяване на познанията на специалистите, а и на всички, които се интересуват от проблематиката.

Към момента доц. Караганев има изискваните публикации по проблематиката на дисертацията – самостоятелна монография, студии и статии, отпечатани на страниците на научната периодика и в различни сборници с доклади от научни конференции, в които е участвал. От представената документация става ясно, че публикациите на докторанта отразяват индивидуалните му наукометрични показатели и отговарят на приетите за Института за исторически изследвания минимални изисквания.

Авторефератът също е разработен в съответствие с изискванията, а

съдържанието му отразява коректно основните положения на научните приноси на дисертацията.

Към дисертационния труд на доц. Караганев могат да бъдат отправени и някои препоръки. Без да имам претенции към съдържанието на посочените от автора приноси, според мен те биха могли да бъдат окрупнени и представени в по-систематизиран вид. Очевидно е, че той се е справил успешно с научните задачи, които си е поставил, а постигнатите от него резултати говорят убедително за това. В случай обаче, че продължи разработването на темата и през периода, който обхваща по-нататъшното ѝ развитие до наши дни, би се получило едно цялостно и завършено изследване на проблематиката, каквото до момента все още няма и което горещо му препоръчвам да осъществи.

В заключение искам да отбележа, че разработената от доц. Румен Василев Караганев дисертация отговаря на изискванията за придобиване на научната степен „доктор на историческите науки” в съответствие със Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в Института за исторически изследвания при БАН.

Във връзка с всичко посочено и като имам предвид достойнствата на дисертацията и постигнатите в нея научни резултати, както и че оценката ми за нея е положителна, предлагам на членовете на уважаемото научно жури да се вземе решение за присъждане на доцент Румен Василев Караганев на научната степен „доктор на историческите науки в област на висшето образование 2. „Хуманитарни науки”, професионално направление 2. 2., „История и археология”, научна специалност „История на България”, шифър 05.03.06.

20 декември 2019 г.

РЕЦЕНЗЕНТ:

Проф. д.и.н. Тодор Петров